

[illegible]

πίστωσιν τοῦτέστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ μεγάλης ἀγάπης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, ἀπ' ἐτέρου δὲ αἰσθητικῆς φιλοπατρίας, αἰσθητικῆς μεγάλης ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα Ἑλλάδα. Ὅντως, ὑπὸ ἐποφιν ὁρθοκρυτικῆν ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἠκολούθουν τοὺς ἱερεῖς, ἐσύχναζον μετ' αὐτῶν εἰς τοὺς Ναοὺς, ὑπηρετοῦν αὐτοὺς ἐν τῷ ἱερωτικῷ Βήματι κατὰ πᾶσαν ἑορτὴν καὶ τελετὴν, ἔψαλλον, ἀνεγίνωσκον καὶ διεκόνουν τοὺς Ναοὺς μεγαλοπρεπέστατα. Ὅσον δ' ἄρρα εἰς τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας, δυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν τὰ ἐξῆς. Κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ὁ λαὸς τῆς Ἑπτανήσου διηγεῖτο εἰς τρεῖς μερίδας Α') εἰς ῥιζοσπάστας, ἀπαιτοῦντας παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας τὴν ἄμεσον ἔνωσιν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος· Β') εἰς μετριοφρονῶντας, ἀπαιτοῦντας μεταρρυθμίσεις, καὶ σὺν τῷ χρόνῳ τὴν ἔνωσιν· καὶ Γ') εἰς καταχθονίους, μανιωδῶς προτιμῶντας τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν, καὶ εἰς ἄκρον ἀποστρεφόμενους τὴν ἔνωσιν. Ἐγὼ δὲ τότε ὡς νεανίας ἀνῆκον εἰς τοὺς φανατικοὺς ῥιζοσπάστας, οὐδὲν ἄλλο δυνάμενος, νὰ πράττω, ἢ νὰ κατατρώγω τὰ κωδωνοστάσια, ὅσας ἐν ψηφοφορίᾳ ἐπετύγχανον Βουλευταὶ ῥιζοσπάσται.

Κατὰ δὲ τὸ 1853 πρὸς τὸ 54, ἐκραγείσης ἐν Ἡπειρῷ ἐπαναστάσεως κατὰ τῆς Γουρκίας, ἅμα τῷ ἀκούματι, καὶ ἐγὼ, ἐκ τοῦ ἀγῆλου πρὸς τὴν μητέρα Ἑλλάδα αἰσθητικῆς, ἡλεκτρίσθη, καὶ διαφυγὼν τοὺς αὐστηροὺς τότε φυλάκας τῆς Ἀγγλικῆς Προστασίας, κρύφα ἐπεδιδάσθην εἰς πλοῖον, καὶ διεπέρασα εἰς Μεσολόγγιον· ἐκεῖ δὲ ὀπλισθεὶς μετέβην εἰς τὰ σύνορα, καὶ διελθὼν τὸ Ἀνινον, μετέβην εἰς τὰ χωρία Κομπότι καὶ Πέττα, πλησίον τῆς Ἀρτης, καὶ ἠνώθην μετὰ τῶν ἐκεῖ ἐπαναστατῶν. Διαμείνας δὲ ἐκεῖ ἐπὶ δύο περὶ πρὸς μῆνας, ἀνεχώρησα καὶ ἐγὼ, μετὰ τὴν γνωστὴν ἐκείνην μάχην ἐν τῷ χωρίῳ Πέττα, καὶ ἐπανῆλθον γυμνοὺς καὶ πλήρεις ἀκαθαρσιῶν εἰς Ζάκυνθον.

Ἄλλ' ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ἀνεπτύσσετο ἐν τῇ φαντασίᾳ μου πόθος πρὸς ἀνώτερα πράγματα, καὶ τὰς εἰς τὴν ψυχῇ μου πρὸς κρείττονα τῆς ἀξίτης χαρίσματα. Τὰ χαρίσματα ὅμως ἐκεῖνα οὐδὲν διέδλεπον ἐν Ζακύνθῳ· καὶ διὰ τοῦτο ἐπεχείρησα τῇ ἀληθείᾳ ἐπικειλημένα Σειδὰ θαλασσίνοιο ταξιδίου· ἄλλαις λείπει, καταλιπὼν τὴν Ζάκυνθον, κατήντησα μετὰ πολλὰς καὶ μυθώδεις τῷ ὄντι κακουχίας εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἐν Ἱεροσολύμοις παρέλαβέ με, ὡς ὑποτακτικόν, ὁ τότε Μητροπολίτης Βηθλεὲμ Διονύσιος, τοῦ ὁποῦ κατὰ καθήκον πρῶτον μνημονεύω, καὶ ὑπὲρ οὗ τὰς πρώτας δεήσεις εἰς τὸν Θεὸν ἀναπέμψα, μετὰ τὴν εἰς Ἱερὰρχον χειροτονίαν μου. Αἰώνιον αὐτοῦ τὸ μνημόσυον! Ὁ αἰδιμὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ, εὐθὺς εἰς ἄκρον ἀγαπήσας με, ἀπεφάσισε νὰ μὲ ἐκπαιδεύσῃ καὶ ἰδοὺ εἰς ἡλικίαν δεκαεννέα ἐτῶν κατετάχθην εἰς τὸ ἑλληναριστικὸν Σχολεῖον τῆς Βηθλεὲμ, πρῶτον τότε ἀνοίξας τὴν Ἑλληνικὴν Γραμματικὴν. Παρὰ τῇ Μητροπολίτῃ ἐκεῖνῃ μάλιστα ἔμεινα δύο ἔτη, καὶ αἰφνιδίᾳ ἀσθένειᾳ ἀρῆρπασεν αὐτὸν ἐκ τοῦ βίου· μετὰ τὸν θάνατον δὲ αὐτοῦ εἰσῆχθην εἰς τὴν τότε ἀκαμάζουσαν Θεολογικὴν σχολὴν τῶν Ἱεροσολύμων, ἐν ἧ μετὰ πολλὰς ὄντως δυσχερείας, ὡς τακτικὸς μαθητὴς, ἀποπερατώσας τὰς σπουδὰς μου, ὑπέστην τὰς ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις, καὶ ἔλαβον μετὰ τῶν λοιπῶν συμμαθητῶν μου τὸ ὀρισμένον διπλῶμα.

Ἐν τῇ Σχολῇ ἐκείνῃ, ἐν ἔτος πρὸ τοῦ τέλους τῶν σπουδῶν μου, χειροτονήθην Πρεσβύτερος, καὶ τοιοῦτος ἐξελθὼν κατέβην εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐνεγράφην φοιτητὴς τῆς Θεολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Φοιτητὴς δὲ ἐν Ἀθήναις διατελὼν κατεργάσθην ὑπὸ μεγάλης πενίας, καὶ διὰ τοῦτο ἐγενόμην ψάλτης δεξιὸς ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἀγίας Εἰρήνης, καποῦμενος ἐκεῖθεν τὰ πρὸς τὸ ζῆν οικονομικώτατα.

Κατὰ τὸ 1864 φοιτητὴς καὶ ψάλτης διατελὼν ἐν Ἀθήναις, ἀνέβην κατὰ πρώτην φοράν τὸν ἄμβωνα τοῦ ναοῦ Ἰερεῖος, καὶ εὐθὺς τὸ κήρυγμα μου τοιαύτην προὔξινεν ἐντύπωσιν, ὥστε γενικῶς ὁ Τύπος, ἀλλὰ καὶ σύμπας ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν ἀνέλαστα ἐπλεξάν μοι ἐγκώμια. Τὸ κήρυγμα ἐξηκολούθησεν, ὁ ἰνθουσιασμός προὔχρει, καὶ τοῦτο ἐγένετο αἰτία τῆς μεταβάσεώς μου εἰς τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην, πρὸς ἐπιστημονικὴν μὲν ἀλλὰ καὶ πρὸς πρακτικώτεραν ἐκπαιδεύσιν, ἰδίως καὶ ἀποκλειστικῶς διὰ τὸ ἔργον τοῦ Ἱεροκήρυκος.

Ὁ Πειραιεὺς Δῆμαρχος τότε, αἰδιμὸς Λαυκῆς ὁ Ράλλης μετὰ τοῦ ἐν Μιλάνῳ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰακώβου, εἰς ἄρωγρον ἐπῆλθε καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, παρέσχον μοι ἀπολύτως τὴν διακρίσιν τῶν ἐν Εὐρώπῃ σπουδῶν μου, ὑπὸ τὸν ὅρον ὡς τε, ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ μὴ ζητήσω οὔτε θέσιν Καθηγητοῦ, οὔτε θέσιν Ἀρχιερέως. Τὸν δρον τοῦτον ἀπέδελχθην τότε εὐχαρίστως, καὶ λαβὼν ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου τριῶν ἐτῶν ἀποροίτητήριον, ἀνεχώρησα εἰς τὰ Ἑσπερία Κράτη.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Εὐρώπῃ διαμονῆς μου πολλὰ ἐπεσκέφθην Κράτη, εἰς διάφορα ἐφοί-

τησα Πανεπιστήμια, ἤκουσα πολλοὺς Καθηγητάς, καὶ πρὸ πάντων τοὺς διασημοτέρους Ἱεροκήρυκας ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ. Εἶτα δὲ ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνέλαβον, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν μου, τὸ ἔργον τοῦ Ἱεροκήρυκος. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐξήσκουν μετὰ πολλῆς, ὡς γνωστόν, ἐπιμελείας καὶ ἐπιδοκιμασίας, μὴ διανοοῦμένους ποτε νὰ ζητήσω οὔτε θέσιν Καθηγητοῦ, οὔτε θέσιν Ἀρχιερέως· μόλις ὅμως εἶχον παρήλθει τρία ἔτη, ὅτε αἱ περιστάσεις ὑπεργόρευσαν, ὥστε αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἐν Πειραιεὶ Ράλλης νὰ μὲ προσκαλέσῃ καὶ νὰ μοι ἀναπτύξῃ τοὺς λόγους δι' οὓς ὠρεῖτο νὰ μεταβάλλω γνώμην, καὶ νὰ ζητήσω θέσιν Ἀρχιερέως.

Ἐκτοτε μέχρι τῆς σήμερον ἐπὶ ἑνδεκα ὄλα ἔτη ἐκυκλοφορεῖ ἐν τῇ διανοίᾳ μου ἰδέα, ἥτις, ἐν συνειδήσει ὁμολογῶ, πρότερον δὲν ὑπῆρχεν, ἥτοι τὴν ἰδέαν τῆς Ἀρχιερωσύνης. Τὴν ἰδέαν ὅμως ταύτην εὗρον σύμφωνον πρὸς αὐτὸ τὸ ἀρχικὸν πρόγραμμά μου, καὶ ὁ ἀνέκαθεν ἐξήλωσα τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα, ὅθεν καὶ πολλὰκις ἐξετίθην ὑπὲρ τῆς ἰδέας ταύτης· ἐντεῦθεν δὲ οὐδὲν δύνάμει νὰ ἀνακηρύξω καὶ ἐγὼ τὸ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου αἰτητήριον, καὶ τὴν ἡτταν ὁμολογῶ, τοῦτέστιν ἐπιέσθην, ἐδιδάσθην ὑπὸ τῶν ἰσχυόντων νὰ ἀποδεχθῶ τὴν ὑψηλὴν ταύτην θέσιν. Ὅχι, οὐδὲν δύνάμει νὰ εἴπω τοῦτο, ἀλλ' ὡς ἱερεὺς χριστιανός, εἰλικρινῶς ὁμιλῶν, καὶ γυνήν, τὴν ἀληθείαν λέγων, δύναμαι νὰ ἀνακηρύξω ὅλους τὸ ἑναντίον, ἀνενίκηκα, καὶ τὴν νίκην ὁμολογῶ, ἐφείκουσα τοῦ τέστιν ὑπὲρ ἐμοῦ τὰς θελήσεις τῶν ἰσχυόντων, ὥστε, καὶ περ βραδείως, ἐπέτυχον ὅμως τὸ ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον πρὸ πολλοῦ οὐκ ἐκράζω, ἀλλ' ἀναφανδόν, ὡς πολλοὶ φίλοι μου γινώσκουσιν, ἐπεπύθουν. Καὶ τοῦτο, ἐπαναλέγω, οὐδὲν διστάζω νὰ ὁμολογῶ παρρησίᾳ, διότι ἀπὸ μικρᾶς, ὡς εἶπον, ἡλικίας, αἰετοῦ ἐπεδίωξα τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα· ἔχω ὅμως τὸ ὄραρον νὰ ἀνακηρύττω ὅτι ἡτένισα ἐκάστοτε εἰς τὰ χαρίσματα ταῦτα κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Ἀποστόλου, καὶ πάντοτε διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγάπης.

Ἄλλ' ὥς ἡδύνατό τις νὰ ἀπορήσῃ, διατι ἀρὰ γὰρ ἐπὶ ἑνδεκα χρόνους ἐπεπύθουν τὴν θέσιν ταύτην καὶ πάντοτε ἀπετύγχανον, ἐνῷ τόσοι ἄλλοι πρὸ ἐμοῦ προεχειρίσθησαν; Μήπως οἱ πρὸ ἐμοῦ προχειρισθέντες ἦσαν ἀσυγκρίτως ἀνώτεροι ἐμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνοι προετιμήθησαν;

Ἀδελφοί, τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιερέως, ὃ σήμερον καὶ ἐγὼ ἀναδέχομαι, εἶνε μέγα· ἀπέναντι τοῦ ὕψους αὐτοῦ, ἀπέναντι τῆς μεγάλης εὐθύνης, ἣν συνεπάγεται, ἀναγνωρίζω τὴν σμικρότητά μου, καὶ ἀνακηρύττω δημοσίᾳ τὴν μεγάλην ἀδυναμίαν μου. Τὸ στέμμα, τὸ ὁποῖον φέρω ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ὃ ἐπίσημος οὗτος θαυματικὸς χιτὼν τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, δι' ὃν αὐτοκρατορικῶν σημάτων περιέβαλον ἐκεῖνοι τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ἀπέναντι μάλιστα τῶν Ἀθανάσιων, τῶν Χρυσόστομων, τῶν Βασιλείων, τῶν Γρηγορίων καὶ ἄλλων, οἵτινες ἐπίσης ἀνέλαβον τὸ ἀξίωμα τοῦτο τῇ ἀληθείᾳ ὅπως ἀναξίως περιβάλλομαι ταῦτα, καὶ κυριολεκτικῶς εἰπεῖν οὔτε θέσιν μηδενικοῦ δύναμαι νὰ ἔχω ἀπέναντι τῶν μεγάλων ἐκείνων καὶ Ἀγίων ἀνδρῶν, καὶ ὡς πρὸς τὴν παιδείαν, καὶ ὡς πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν, καὶ ὡς πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα, δι' ὃν ἐκεῖνοι περιεκοσμοῦντο. Ἄλλ' εἰς πᾶσαν ἐποχὴν, εἰσαδῆποτε ἠθικότητος ἐποχὴν, πρέπει ἀναμφιβόλως νὰ ὑπάρξωσιν Ἀρχιερεῖς· κατ' ἑκλογὴν λοιπὸν καὶ σήμερον, καίτοι δὲν ὑπάρχουσιν Ἀθανάσιοι, Βασιλεῖοι, Γρηγόριοι καὶ Χρυσόστομοι, πρέπει ὅμως νὰ ὑπάρξωσιν Ἀρχιερεῖς. Ἀπέναντι λοιπὸν αὐτῶν τῶν συγχρόνων ἡμῶν περιστάσεων, καὶ, ἔτι σαφέστερον, ἀπέναντι ἐκείνων οἵτινες ἐπέδιωξαν καὶ ἐπέτυχον τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιερέως, ἀπέναντι δὲ καὶ ἐκείνων, οἵτινες ἀξιοσιν ἀναλάβωσι τὸ ἀξίωμα τοῦτο, τῇ ἀληθείᾳ ἐγὼ εὐδούλωμα, κατὰ Δημοσθένην, δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει. Ἐὰν οἱ πρὸ ἐμοῦ προχειρισθέντες ἦσαν ἀσυγκρίτως ἀνώτεροι, ἐμοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνοι πάντοτε ἐπετύγχανον, ἐγὼ δὲ ἀπετύγχανον, μόνος ὁ Κύριος γινώσκει τοῦτο, καὶ συνεπὲς μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ λύσῃ τὴν ἀπορίαν ταύτην· ἐγὼ δὲ, ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπικρίνων τὰ πράγματα, ἀποφαινομαι, ὅτι ἡ ἐμὴ ἐπιτυχία, κατὰ βούλησιν ἰσως τῆς θεῆς Προνοίας πάντοτε ἀνεβλήτο· καὶ τοῦτο, διότι ἰσως μὲ εἶχε προσεῖν διὰ τὴν πεπληρωμένην μοι πατρίδα, τὴν Ζάκυνθον.

Ὅντως, κατὰ τὸ 1863 ἐν τῇ ἀνατορῇ συνελθὼν ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἀπεστειλῆσαν πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, δι' ὃν ἐζητούμην ἐκ χειρισμοῦ ἐκ Πατρῶν δι' ἐπίσης ἀπεστάλησαν τότε ἀνατορῇ, δι' ὃν καὶ ἐκεῖ ἐζητούμην. Αἱ ἀνατορῇ ἐκεῖνα εὐρηγναι καὶ σήμερον μετὰ χιλιάδων ὑπογραφῶν ἐν τῷ Γραφίῳ τῆς Ἱερ. Συνόδου. Καὶ ἐκ Σύρου ἐπίσης ἐπιμόνωσ ἐζητήθη, καὶ ἐκ Λαμίας, καὶ ἐκ Χαλκίδος ἐπίσης· τελευταίως δὲ πάλιν διὰ πολλῶν προσπαθειῶν ἐζητήθη ἐκ Κεφαλληνίας· οἱ δὲ Βουλευταὶ τῆς Κορίνθου κατεξάν-

σταντο μέχρι προχθὲς κατὰ πάντας, ὅστις ἤθελε παρεβάλλει προσκόμματα εἰς τὸν διορισμόν μου εἰς Κορίνθον. Ἀλλὰ καὶ ἐν πολλὰι χιλιάδες Ἑλλήνων ἐκ τῆς ἐλευθέρας καὶ τῆς δούλης Ἑλλάδος ἠρωτῶντο, μὴ φωνῇ καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἤθελον ζητήσῃ καὶ ἐπιδοκιμάσῃ τὸν διορισμόν μου· πάντοτε ὅμως ἀπετύγχανον, διότι, ὡς εἶπον, ἰσως ἡ θεία Πρόνοια μὲ εἶχε προορίσῃ νὰ ἐπιστρέψω ἐσπεμμένως καὶ ἐνδοξῶς ἐκεῖ, ὅθεν δεκαεπταέτης ῥίψας τὴν ἀξίτην ἀνεχώρησα πτωχὸς καὶ ταπεινὸς λαβὼν μετ' ἐμοῦ ἕνα κριθινὸν δυσπριτὴν.

Τέλος, ἀδελφοί, ζηλώσας πάντοτε κατὰ τὸν Ἀποστόλον τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα, ἐπεπύθην, τοῦ Ἱερέως τὸ ἀξίωμα, ὁμολογῶ ὅτι ἐπεπύθην τοῦτο· ἀλλ' ὀνόματι τῆς ἀληθείας, ἐπεθύμησα τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ, ὅπως καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τοῦτο τοῦ ἀξιώματος ἐπηρεστήσω τὴν Ἐκκλησίαν. Πρὸ πολλῶν ἡδὲ ἐτῶν αἰσθάνομαι, καὶ διέγων μάλιστα λίαν καλῶς, τὰς ἀνάγκας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀπέναντι τούτων τῶν ἀνιγνῶν ἐργασθὴν μετὰ μεγάλης δραστηριότητος καὶ ἐνεργείας. Ἐξέφώνησά ἀπὸ τοῦ ἁμβωνῶς τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Κράτους περὶ τοῦ διακόσιου ἐβδομήκοντα λόγους, ἐνώπιον πολυπληθεστάτων ἀκροατηρίων. Συνέγραψα ἐπίσης καὶ ἐξέδωκα καὶ συγγράμματα· θὰ ἐργασθῶ δὲ καὶ εἰς τὸ μέλλον μετὰ τῆς αὐτῆς Πίστεως καὶ διὰ τῆς αὐτῆς δραστηρικῆς ἐνεργητικότητος. Καὶ ἔχω ὁμολογουμένως καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὰ μέσα πρὸς τοιαύτην ἐργασίαν. Ἐγὼ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἔχω τὴν δύναμιν τοῦ λαοῦ, ἔχω τὴν δύναμιν τοῦ γράφειν, καὶ τὸ οὐσιωδέστερον ἔχω τὴν θέλησιν, ἔχω τὸ αἶσθημα τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς αὐτοθυσίας. Ἐννοῶν δὲ λίαν καλῶς τὴν σημασίαν τῆς λέξεως χρέμα, δὲν ἠγάπησα μέχρι τοῦδε τὰ χρήματα ἢ πρὸς χρῆσιν τῶν ἡμερησίων ἀναγκῶν μου, ἡδὲ καὶ πρὸς τὸ μεγαλεῖον τοῦ ὑψηλοῦ ἀξιώματος, ὃ ἀνεδέω χθὲν ἀψηφῶ ὅμως, καὶ εἰνεὶ ἀποστρέφεται τὴν ἀποθησαυρίσιν χρημάτων, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ ἀποταμιεύσεως πλούτου. Τοῦτο ἐπίστευσα πάντοτε, ὅτι οὐδὲν ἀρμόζει εἰς Κληρικὸν χριστιανόν, καὶ μάλιστα εἰς Κληρικὸν μοναχόν, μὴ περιβεβλημένον ἀνάγκας οἰκογενείας. Τὴν φιλαργυρίαν ὅχι μόνον ἐπέκρινε, ἀλλὰ καὶ κατέκρινε πάντοτε, ὡς ἴδιον ἀκρίτων ἀνθρώπων, οὐχὶ δὲ καὶ ἀνθρώπων σοφῶν, ἀνθρώπων μετὰ ψυχῆς ζευγενοῦς καὶ κρίσεως βαθύας πεποικισμένων. Πρὸς τοῖς φυσικοῖς λοιπὸν καὶ ἐπικτήτοις προτερήμασί μου οἰσθάνομαι ἐν ἐμαυτῷ καὶ τὸ μέγα πλεονέκτημα τῆς ἀφιλαργυρίας, μέγιστον τῇ ἀληθείᾳ πλεονέκτημα διὰ τὸν βουλούμενον νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ταῦτα εἶνε, ἀδελφοί, τὰ προτερήματα τὰ ὁποῖα διέθεσα μέχρι τοῦδε ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας· ἐὰν δὲ ἀπὸ τοῦδε πρὸς τοῖς προτερήμασι τούτοις προστεθῇ καὶ ἡ δύναμις τοῖς ποιμαντορικῆς ῥόδου, ἔχω ἐκ τῶν προτέρων πεποιθῆσθαι ὅτι ἐνθὲν μὲν θὰ ὑπηρετήσω πρεπόντως τὴν Ἐκκλησίαν τῆς πατρίδος μου Ζακύνθου, ἐνθὲν δὲ θὰ καταστῶ καὶ πάλιν ἐργάτης πιστός, καὶ θὰ ὑπηρετήσω, ὅση μοι δύναμις, ἐν ὅσῳ ὑπάρχω ἐν τῇ ζωῇ, τὴν ἐν γένει Ἐκκλησίαν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἀδελφοί, τὸν ἄλλως εὐγενῆ σκοπὸν, τὸν ἡριστικόν, τὸν ἡλικὸν σκοπὸν ἐξήλωσα πάντοτε καὶ ἐπύθην τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα· πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν περιεβλήθην τὸ ἐξοχώτατον τῶν Εὐαγγελικῶν χαρισμάτων, τὸν ἀνώτατον τοῦτέστι βαθμὸν τῆς χριστιανικῆς Ἱεροσύνης.

Οὐδὲν ἕτερον, ἀδελφοί μου, ἔχω νὰ εἴπω. Ἀναλαμβάνω τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἱερέως ἀπέρχομαι πρὸς τὴν πατρίδα μου Ζάκυνθον, ὅπως κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ βίου ποιμανῶ τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐμπιστευθὲν μοι ποιμνιον. Ἀλλὰ ἀπὸν τῷ σώματι ἐν Ζακύνθῳ, ἔσομαι πάντοτε τῷ πνεύματι ἐν Ἀθήναις.

Διέμεινα ἐν Ἀθήναις ἐπὶ εἰκοσι δύο ἔτη· κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς μου ἐπανελημμένως καὶ κηρύξας καὶ συγγράψας ἐδίδαξα ὑμᾶς. Εὐχαριστῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὅτι πάντοτε μετ' ἐξιδιαισμένης εὐνοίας καὶ ἀγάπης καὶ τὰ λεγόμενά μου ἠκούσατε, καὶ γαργόμενά μου τὰ ἀνέγνωτε. Εὐχαριστῶ ὑμᾶς ἀπὸ καρδίας. Μήνησθε ὅμως πάντοτε τῶν λόγων μου· Ἀγαπάτε τὴν Ἐκκλησίαν τὴν σώσειαν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, τὴν πολυτίμητον ταύτην κιβωτὸν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴν μόνην ζῶσιν δι' ἧς ἐζυμώθη τὸ φύραμα, ἐξ οὗ ἡμεῖς ἀνίως τρεφόμεθα.

Εὐχαριστῶ δὲ ἀπερχόμενος πρῶτων πάντων τὴν Ἀσ-

Μεγαλειότητα τὸν Βασιλέα ἡμῶν Γεώργιον, ἔχον καὶ λόγους νὰ δέωμαι κατὰ καθήκον διηκτικῶς ὑπὲρ ἀπά-

σης τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας. Εὐχαριστῶ δὲ πρὸς τοῦ-

τοις καὶ τὴν Σεβαστήν μοι Ἱερὰν Σύνοδον· ἀλλὰ καὶ τῇ ἐπίσης σεβαστῇ μοι Κυβερνήσει πολλὰς ὁμολογᾷ

χάριτας, ἐπειδὴ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα εὐμενῇ αἰσθη-

ματα πρὸς τὴν προαγωγὴν μου ἐπεδίδετο.

Πάντας τέλος εὐχαριστῶ πάντας ἀποχαιρετῶ, καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν Θεὸν ἀνυψώ-

σα, εὐχαριστῶ ὑπὲρ πάντων.

Βασιλεῦ Μεγαλοκράτορ, Γίσιε Παντοκράτορ, Θεέ!

Εὐχαριστῶ σοὶ τὸ ἐμὸν γένος καὶ τὴν ἐμὴν πατρίδα ἐν

τῷ κόσμῳ ἐπίδελφον δὲ καὶ νῦν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἰδοὺ καὶ

ἐλπίσθη καὶ καὶ μετὰ τὴν ἐπὶ τῇ πατρίδι σου ταύτῃ, καὶ

καταρτίσαι αὐτὴν ἢ ἐφύτρευσεν ἡ δεξιὰ σου.

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 26 Μαρτίου 1884

ΤΥΠΟΙΣ Σ. ΚΑΥΟΚΕΦΑΛΟΥ